

נער ריזן

ב אחד מטורייהרכילות של עתונת הערב פירסמה לא מכבר רכילאית ידועה הצעה משעשעת. היא אספה יחד את שמותיהם של כמה צעירי רים פופולריים השויכים למפלגות שונות ועזרי נות זו לזו, וקבעה כדרך הנשים: "זו הרשימה שהייתי רוצה להצביע בעדה!"

לצד הצעה זו פירסמה את תמונותיהם של המועמדים שלה. לא היתה זאת תוספת סתמית. התמונות מילאו תפקיד מרכזי בהצעה זו, כי המכנה המשותף של צעירים אלה היה מראה פניהם הסימפטי. קוראי אותו טורייהכילות יכיר לים היו להיון את עיניהם בחציתריסר גברים צעירים, מגיל 35 עד 45, שכל אחד מהם יכול היה להופיע בהצלחה במודעה של סרטיקולנוע.

הצעה נשית זו נשכחה במהרה, כי לא היתה בתביצוע מבחינה פוליטית. אותם גברים צעירים וזוהרים מכריזים על רעיונות סותרים. מהם אנשי קואליציה, מהם אנשי אופוזיציה ומהם אנשים המכריזים על התנגדותם לקואליציה ולאופוזיציה גם יחד.

בכל זאת היה באותה הצעה כדי לעורר

אוקטביאנוס קיסר

למחשבה. כי הרכילאית המוכשרת ביטאה שי לאימדעת הרגשה נכונה בהחלט: שאכן יש דמיון מפתיע בין צעיריזוהר אלה, הלוחמים איש ברעהו בהתלהבות כה רבה.

★ ★ ★

פ דירי בועז עברון, צברי-צברי-בן-צבר, פירסם לאחר רונה כמה מאמרים שהלילו כתביאשום מוחץ נגד ילידי הארץ. הוא טען שמעולם לא הולידו מתוכם מנהיגים אמיתיים.

ולראיה: כל התנועות הרעיוניות המהפכניות וכל ארגוני המחתרת בדורנו, מן הכנענים ועד אציל ומן הפלמ"ח ועד לח"י, הונהגו למעשה על ידי מנהיגים שגולדו והתבגרו בי חוץ-לארץ: יצחק שדה, אברהם שטרן, יהונתן רטוש, מתחם בנין, נתן ילין-מור, ישראל שיב ועוד.

המסקנה המתבקשת מדבריו הנוקבים של עברון: רק ייבוא מתחום של מנהיגים מן החוץ איפשר את המעשים ההיסטוריים של הדור הצעיר בארץ. הצברים לא היו אלא כלי-ביצוע עזרים יידי מנהיגים שבאו מן הנכר, ושהיתח להם את הדרך בכל שלב ושלב.

ניתוחו נכון זה מדגיש פרט חשוב אחד: חוסר-היכולת ליצור מנהיגים אמיתיים היא מחלה המקיפה את כל הדור שגדל בארץ. אין היא מחלה של המשטר הישן — כי היא דבקה באותה חריפות בקבוצות המכריזות על מלחמתן במשטר זה. אין זו מחלה צינית — כי דחקה מחוללי הצינונות שבאו ממזרח אירופה וממרכזה, הולידו מתוכם שורה ארוכה של מנהיגים אמיתיים. אין זו מחלה של השמאל — כי הימין סובל ממנה בדיוק באותה מידה.

זוהי מחלה של הדור הצעיר שגדל בארץ — ואין אנו יכולים להאשים בה את הזולת.

★ ★ ★

ה שאילה הראשונה היא, כמובן, מה זה מנהיג אמיתי? תיז מה דמותו? מה תכונותיו? שהרי הדור הצעיר בארץ הוציא מתוכו צעירים בולטים, מפקדים מוכשרים, נרי אמים משכנעים ולוחמים שהצטיינו בשטחים רבים.

גוסטאב לה-בון, אבי תורת הפסיכולוגיה של החמונים, חילק את גזע המנהיגים לשני סוגים שונים: מנהיגים של תקופה ומנהיגים של שעה. הסוג הראשון מנהיג את הכרת הדור. הסוג השני מלהיב את ההמון. כדוגמה לסוג הראשון הביא את נפוליאון. כדוגמה לסוג השני הביא את שריצבאן וגיסו, המרשל יואקים מירא.

נפוליאון היה אדם אנטיפאטי. בניגוד לאגדה שנולדה אחרי מותו, היה גבר נעדר חן ויופי, שערר התנגדות אינסטינקטיבית בכל הופעתו האישית. הוא היה נואם גרוע ביותר. בפעם היחידה שהופיע בפני פרלמנט עצמאי, ב-17 בפברואר, נחל כשלון מהרי.

בכל זאת היתה לנפוליאון השפעה מהפכנית על גורל ארצו ועל ההיסטוריה בכלל. מדוע? מפני שהיה גאון המחשבה הצלולה, מפני שהבין את צרכי ארצו ודורו, מפני שידע לצקת הבנה זו לתוך תבנית מעשית מגובשת ולהפכה להכרה לאומית ועולמית.

המרשל מירא, לעומת זאת, היה אדם כובש לבבות, אלוף מזהיר של חילה-פרשים, אשר ידע לקבץ מסביבו אנשים מסורים, שהלכו אחריו באש ובמים. הוא היה אדם מבריק, מלהיב ואהוד. הקאריירה שלו דרכה ככוכב-שביט — והשתעתו על המאורעות, בחייו ואחרי הוצאתו להורג, היתה אפסית.

בין הקוראים שורות אלה אין אף לא אחד שאינו מכיר את השם נפוליאון. תמהני כמה מהם שמעו מעולם את שמו של המרשל מירא.

★ ★ ★

כני סוגים אלה של מנהיגים ממלאים את עמודי ספר ההיסטוריה. לפחות פעם חילקו ביניהם את העולם התרבותי — אחרי רצח יוליוס קיסר, שאולי היה בעצמו גדול כל המנהיגים מן הסוג הראשון.

מארוס אנטוניוס היה מנהיג גדול של בני-אדם — מנהיג השעה. שותפיו ופיקודיו האהבוו אתה עזה. במצבים הקריטיים הנואשים ביותר נשארו נאמנים לו, הלכו אחריו לקראת מה שנראה כאבדון בטוח. נשים העריצוהו. קליאופטרה התאבדה בגלל. כנואם לא היה דומה לו. נאום ההספד ההיסטורי שלו ליווליוס קיסר, שנשמר במתוהו של שקספיר, חולל מהפכה ברומא.

אנטוניוס סיים את חייו כהתאבדות. מכל תוכנותיו לא נשאר זכר.

אוקטביאנוס, שותפו ויריבו, היה צעיר בלתי-אהוד ביותר — מכוער, חיוור, שקוע בספרים, חסר-השפעה על בני-אדם. אולם במוחו קם החזון הגדול של הקיסרות העולמית, שתביא שלום לאנושות. הוא הבין את הצרכים הגדולים של תקופתו, והוא סיפק אותם במפעל-חיים, שהנציח אותו כאחד מגדולי השליטים בתולדות האנושות.

הוא היה מנהיג אמיתי — מנהיג של תקופה.

★ ★ ★

פסיכולוג יכול לטעון כי יש סיבה לכך שדחקה אותן הדמויות שלא עוררו חיבה טבעית, התפתחו למנהיגים גדולים.

זו אותה הסיבה הגורמת לכך שהבחירות היפות ביותר אינן לרוב החכמות ביותר.

עדה יפה, המהונגת בקסם אשיר, רגילה משחר ילדותה להשיג את כל מבוקשיה בניד עפעף. די לה בחיור מלבב, במבט שופע-חן — והכל אציה למלא את משאלתה. אין לה כל המרצה לפתח כשרונות רוחניים, לקרוא ספרים, להתעמק במחשבת הדורות. היא מצליחה גם בלי כל אלה. אנשי-זוהרה בהיסטוריה דומים במקצת ליפהפיה כזאת. הופעתם עוררה חיבה אינסטינקטיבית. לשונם שיכנעה והקסימה בלי כל קשר לתוכן הדברים. הבריות היו מוכנות למות למענם. הם השיגו את שלהם בקלות — ונעלמו באותה קלות במבט ההיסטוריה.

ואילו המנהיגים הבלתי-זוהרים לא הצליחו בקלות כזאת. לרובם היתה ילדות קשה. הם נאלצו להתעמק, לחדד את כוח מחשבתם. תוך כדי כך הבינו את הבעיות הגדולות שהיו מעבר לתחום ההשגה של בני-דורם הפשוטים. גיבשו חזון היסטורי אשר הפריך, בדרך כלל, את השקרים המוסכמים של הרוב. לכן היו לעמים קרובות שנואים ומושמצים. אולם הם עשו את ההיסטוריה.

כזה היה, כנראה, משה רבנו, איש כבד-לשון ומעורר התנגדות — שהיה זקוק לאהרון היחלקלק ויפה-ההופעה כדי לשכנע. כזה היה קארל מארכס, אדם אנטיפאטי ביותר בחייו הפרטיים, שהשפעתו — לטובה או לרעה — מניעה כיום, 76 שנה אחרי מותו, לכפר הנזירה ביותר בעולם.

★ ★ ★

הדור הצעיר בארץ לא הוציא מתוכו מנהיגים אמיתיים כאלה. אולם הוא הוציא מתוכו הרבה מנהיגים

מן הסוג השני — אנשים וזוהרים ומלכבים המוכרים, איכשהו, את שם המדור שפיאר פעם את העמודים של עתון זה — "צברינו חמודים ועוקצניים". קל לראות בהם את ילדי-הפלא שאמא רדפה אחריהם עם בננה וסיפרה לשכנה בפרוטרוט את דבר גאוניותם המפליאה.

אם נחפש את המשותף שבין חצי תריסר צעירי-זוהרה שקובצו יחד בהצעת אותה רכילאית (זהותם אינה חשובה כאן, כי איננו דנים בהם אישית, ואפשר היה בלי קושי רב למצוא חצי-תריסר אנשים חביבים אחרים), הרי יתקבל הטיעון הכללי של המנהיג הישראלי הצעיר כלהלן:

הוא נחמד, בעל הופעה יפה, מעורר אהדה טבעית ברענותו ובנועם הליכותיו.

הוא שופע קסם אישי, שקשה לעמוד בפניו. בשיחות פרטיות, הוא מעורר בכך-שיחו, תוך חמש דקות, את ההרה-גשה שהוא חושב בדיוק כמוהו. הוא יודע להתאים את עצמו בגמישות מופלאה לכל אדם — ממיליוגר קנדי ועד לקיבוצניק מרביבים.

הוא נואם מצויין. מאזיניו מוקסמים ממנו, אם כי בחזרום הכיתה אין הם זוכרים בדיוק

נפוליאון בונאפרט

מה אמר. יש לו לשון של זהב ושפה צכרית רעננה.

יש לו פקחות טבעית עצומה. הוא יודע מה טוב לו. הוא מצטיין בהתחכמויות מוצלחות. הוא חברה-מן, גידע, אחד משלנו. הוא מנצל כל מי שנקלע בדרכו — והאיש המנוצל עוד אומר לו תודה על כך.

האנשים מוכנים להתמסר לו בלב ובנפש — לכן הוא מפקד מצויין בעיות מלחמה. אין זה מקרה שרוב צעירי-זוהרה האלה באו משורות צה"ל.

אולם הוא יכול להצטיין באותה הצלחה גם בשטחים אחרים. הוא יודע לגלגל כל תפקיד מעשי — כי הוא אדם מעשי, בעל כושר-איתור. ואכן, יש בין צעירי-זוהרה אני שים שקנו להם שם בשטחים אורחיים מובהקים.

★ ★ ★

מדוע בכל זאת אין איש מכל האנשים החביבים והמבריקים האלה מגיע לעולם לדרגת מנהיג אמיתי? מדוע הם נשארים מנהיגים-לשעה — ודחקה לשעה קלה בלבד? מדוע דוהר וזהרם במהירות כה מעציבה, אחרי שנה-שנתיים של פעילות פוליטית?

נוסף על כל התכונות המוצלחות שמנינו, יש לכל צעירי-זוהרה האלה עוד שתי תכונות משותפות, שהן אולי החשובות ביותר:

ראשית: הם מזוללים ברעיונות. יכולים הם להתקסט ב רעיונות שהעתיקו באופן שטחי מן הזולת. אולם אין הם מסתירים כי לדעתם כל הרעיונות האלה מיותרים לגמרי. הם מכריזים על עצמם כעל אנשי המעשה, הביצוע, המשימה. הרעיון הוא בעיניהם במקרה הטוב ביותר כלי-עבודה, משהו למשוך בו את ההמון.